

Nieuwsbrief VEAN ERF Updates

Nummer 5, 2022

Redactie: mr. F.M.H. Hoens.

INHOUDSOPGAVE

Hoge Raad

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2022:307](#) 25-02-2022

Hof

[Gerechtshof Amsterdam, ECLI:NL:GHAMS:2022:650](#) 01-03-2022

[Gerechtshof 's-Hertogenbosch, ECLI:NL:GHSHE:2022:538](#) 22-02-2022

[Gerechtshof 's-Hertogenbosch, ECLI:NL:GHSHE:2022:364](#) 10-02-2022

[Gerechtshof Amsterdam, ECLI:NL:GHAMS:2022:323](#) 08-02-2022

[Gerechtshof Amsterdam, ECLI:NL:GHAMS:2022:1](#) 08-02-2022

[Gerechtshof Amsterdam, ECLI:NL:GHAMS:2022:322](#) 08-02-2022

[Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, ECLI:NL:GHARL:2022:652](#) 27-01-2022

Rechtbank

[Rechtbank Rotterdam, ECLI:NL:RBROT:2022:1563](#) 02-03-2022

[Rechtbank Rotterdam, ECLI:NL:RBROT:2022:1559](#) 23-02-2022

[Rechtbank Den Haag, ECLI:NL:RBDHA:2022:1266](#) 23-02-2022

[Rechtbank Noord-Nederland, ECLI:NL:RBNNE:2022:380](#) 16-02-2022

[Rechtbank Gelderland, ECLI:NL:RBGEL:2022:739](#) 10-02-2022

[Rechtbank Rotterdam, ECLI:NL:RBROT:2022:1222](#) 27-01-2022

[Rechtbank Gelderland, ECLI:NL:RBGEL:2022:498](#) 26-01-2022

[Rechtbank Rotterdam, ECLI:NL:RBROT:2022:1475](#) 24-01-2022

[Rechtbank Rotterdam, ECLI:NL:RBROT:2021:13422](#) 17-12-2021

RECHTSPRAAK

In het kader van een door hem vastgestelde verdeling legt de rechter een meerwaardeclausule op.

In het kader van de waardebeoordeling van goederen betrokken in een complexe verdeling (o.m. van meerdere nalatenschappen en personenvennootschappen) heeft de rechtbank een deskundige benoemd. De rechtbank neemt de waardebeoordeling van de deskundige over. Eisers in de onderhavige zaak hebben aangegeven dat zij zich niet (helemaal) met de waardebeoordeling kunnen verenigen. De door hen aangevoerde bezwaren zijn dezelfde als die zij tijdens het deskundigenonderzoek naar voren hebben gebracht. De deskundige is toen ingegaan op die bezwaren en heeft toegelicht waarom hij deze niet overneemt. Omdat eisers thans niet (nader) hebben gestaafd waarom de visie van de deskundige onjuist zou zijn, gaat de rechtbank aan de bezwaren van eisers voorbij. Inmiddels is een jaar verstreken sinds de door de deskundige gehanteerde peildatum. De rechtbank constateert dat de deskundige bij de waardebeoordeling geen rekening heeft kunnen houden met eventuele toekomstige planontwikkelingen van de gemeente, maar vindt het niet opportuun om wederom een deskundige in te schakelen. Ook partijen hebben zich niet uitgelaten over het eventuele effect van het tijdsverloop op de bruikbaarheid van de waardebeoordeling. Dit alles is reden voor de rechtbank om de door de deskundige getaxeerde waarden niet te corrigeren. Wel is duidelijk dat eisers zich welwillend hebben opgesteld als het gaat om het opnemen van een meerwaardeclausule. De rechtbank bepaalt vervolgens de wijze waarop de tussen partijen bestaande bijzondere gemeenschappen worden verdeeld (art. 3:185 BW) en stelt vast dat in de notariële leveringsakte een (gebruikelijke) meerwaardeclausule zal worden opgenomen op grond waarvan eisers gehouden zijn om een eventuele waardevermeerdering van een deel van de in de verdeling betrokken goederen ten gevolge van een wijziging van de thans daarop rustende bestemming met gedaagde te delen.

Instantie: Rechtbank Noord-Nederland

Datum uitspraak: 16-02-2022

ECLI: ECLI:NL:RBNNE:2022:380

Zaaknummer: C/18/184023 / HA ZA 18-99

Rechters: M. Sanna

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Geen onwaardigheid nu ‘dader’ is ontslagen van alle rechtsvervolgning onder oplegging van een tbs.

X heeft in 2015 zijn echtgenote Y met wie hij in algehele gemeenschap van goederen was gehuwd om het leven gebracht. In de daaropvolgende strafrechtelijke procedure is geconcludeerd dat X vanuit een psychose handelde en is hij – ondanks zijn veelvuldige en ernstige mishandeling van Y – ontslagen van alle rechtsvervolgning onder gelijktijdige oplegging van een tbs-maatregel. A is de broer van de overleden Y. In de veronderstelling dat X onwaardig was (art. 4:3 BW) om van zijn echtgenote te erven, is in 2017 op verzoek van A door notaris S een verklaring van erfrecht afgegeven. In die verklaring stond onder meer de conclusie dat X onwaardig was. In 2019 heeft de kamer van toezicht geoordeeld dat notaris S tuchtrechtelijk verwijtbaar handelde nu het oordeel of X onwaardig is, een zaak is van de civiele rechter. In 2020 meldt de advocaat van X aan A dat X aanspraak maakt op de volledige nalatenschap van Y. In de onderhavige procedure vordert A een verklaring voor recht dat X onwaardig is alsmede een veroordeling van X tot vergoeding van de door A geleden schade. De rechtbank is het niet eens met de door A voorgestane ruime uitleg van artikel 4:3 lid 1 BW. De wetsgeschiedenis geeft geen aanleiding voor de veronderstelling dat ook onwaardig is de dader die van alle rechtsvervolgning is ontslagen wegens ontoerekeningsvatbaarheid. Met de inwerkingtreding van het nieuwe erfrecht zijn weliswaar de onwaardigheidsgronden uitgebreid, maar nergens blijkt dat daarmee ook is bedoeld om af te wijken van de lijn zoals vastgelegd in Hof Amsterdam 13 mei 1976 (ECLI:NL:HGHAMS:1976:AC3027). De rechtbank merkt verder op (zie De Vries in *TE*, 2020, nr. 6) dat in casu ook geen sprake is van een strafrechtelijke veroordeling in de vorm van een strafbeschikking van de officier van justitie. Nu zijn handelen niet aan X wordt toegerekend, is ook irrelevant of de strafrechter opzet heeft vastgesteld. Ook de subsidiaire stelling van A dat X op grond van de derogerende werking van redelijkheid en billijkheid onwaardig is, wordt afgewezen. De door A aangevoerde feiten en omstandigheden spelen geen rol aangezien X nu net met betrekking tot die feiten en omstandigheden is ontslagen van alle rechtsvervolgning (en deze hem dus niet zijn toe te rekenen in strafrechtelijke zin). De vordering tot vergoeding door X van door A geleden schade wijst de rechtbank af na toetsing aan de criteria van artikelen 6:106, 6:107 en 6:108 BW.

Instantie: Rechtbank Gelderland

Datum uitspraak: 26-01-2022

ECLI: ECLI:NL:RBGEL:2022:498

Zaaknummer: C/05/388746 / HZ ZA 21-203

Rechters: M.M.K.J. Steketee

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Mag een notaris wegens gewetensbezwaren dienst weigeren?

Klaagster stelt dat de notaris in strijd met haar ministerieplicht (art. 21 lid 1 Wna) heeft gehandeld door op grond van gewetensbezwaren te weigeren om voor klaagster een levens- en (regulier) testament op te maken. Voordat de merites van de klacht concreet worden beoordeeld, gaat het hof uitgebreid in op gewetensbezwaren in het Nederlandse recht en het EVRM alsmede de wettelijke bepalingen, parlementaire geschiedenis en literatuur rond vraagstukken als ministerieplicht, dienstweigering en doorverwijzing in het algemeen en de Wna in het bijzonder. Het hof overweegt dat de notariële ministerieplicht in beginsel een gerechtvaardigde beperking is in de zin van artikel 9 lid 2 EVRM van de vrijheid om conform gewetensovertuiging te handelen. Wel moet per concrete casus worden beoordeeld of die beperking noodzakelijk is, waarbij mede relevant is of sprake is van ernstige gewetensbezwaren (EHRM 8 april 2021, ECLI:CE:ECHR:2021:0408JUD004762113, r.o. 335). Daarbij moet er een ‘fair balance’ bestaan tussen het belang van de notaris, het belang van diens opdrachtgever (cliënt) en het algemeen belang dat is gediend met de ministerieplicht. Dit alles brengt het hof ertoe om als uitgangspunt te nemen dat dienstweigering kan, als sprake is van zodanige ernstig gewetensbezwaren dat het voor de notaris onoverkomelijk is de werkzaamheid te verrichten. Daarvoor is wel vereist dat aan een aantal voorwaarden is voldaan. Zo moet de dienstweigeraar ervoor zorgdragen dat de gevraagde dienst wordt verleend door een andere voor de cliënt goed bereikbare en tijdig beschikbare notaris (art. 21 lid 5 Wna).

Opmerkelijk is dat het hof vervolgens ‘overigens’ meldt dat het in artikel 21 lid 2-4 Wna géén aanleiding ziet voor het oordeel dat gewetensbezwaren een grond voor dienstweigering of doorverwijzing kunnen zijn. Lid 2 ziet – zo het hof – niet op dienstweigering wegens persoonlijke overtuiging en lid 3 en 4 zien op werkverdeling gerelateerde doorverwijzingen.

Na dit alles spreekt het hof niet uit of in casu sprake is van een zo ernstig gewetensbezwaar dat dienstverlening op onoverkomelijke bezwaren stuit. Wel stelt het hof vast dat het niet heeft kunnen constateren dat na de weigering de dienstverlening voldoende was gewaarborgd. Zo is onduidelijk of de notaris dienst heeft geweigerd met opgave van redenen en met tijdige doorverwijzing als hiervoor bedoeld. Een algemeen aanbod van de notaris (d.w.z. een

telefonisch aanbod om door te verwijzen zonder een specifieke notaris te noemen en vervolgens afwachten of cliënt hier op in wenst te gaan) volstaat niet. Het hof oordeelt dat de notaris in strijd heeft gehandeld met haar ministerieplicht, maar volstaat met het geven van een waarschuwing. Daarvoor is mede bepalend het ontbreken van duidelijke richtlijnen over de onderhavige materie.

Instantie: Gerechtshof Amsterdam

Datum uitspraak: 08-02-2022

ECLI: ECLI:NL:GHAMS:2022:322

Zaaknummer: 200.293.263/01

Rechters: J.H. Lieber, A.R. Sturhoofd en M. Bijkerk

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

De mededelingsplicht negatieve nalatenschap rust niet op een betrokken notaris.

Notaris X heeft een verklaring van erfrecht afgegeven waarin staat dat de twee kinderen van erflater zijn erfgenamen zijn en de nalatenschap beneficiair hebben aanvaard. Het eerste verwijt van klaagster is dat de notaris in zijn hoedanigheid van betrokken notaris heeft nagelaten ten spoedigste de mededeling negatieve nalatenschap bij de kantonrechter te doen/te laten doen (art. 4:199 lid 2 BW). Het hof verenigt zich met het oordeel van de kamer dat deze plicht op erfgenamen rust en niet op een notaris. Van een afgeleide mededelingsplicht is eveneens geen sprake. Een notaris heeft ter zake een voorlichtende taak. Klaagster verwijt de notaris verder dat de notaris geen boedelbeschrijving heeft laten opmaken. Aangezien de notaris géén boedelnotaris was, treft ook dit verwijt geen doel.

Instantie: Gerechtshof Amsterdam

Datum uitspraak: 08-02-2022

ECLI: ECLI:NL:GHAMS:2022:1

Zaaknummer: 200.293.072/01 NOT

Rechters: G.C.C. Lewin, A.D.R.M. Boumans en B.J.M. Gehlen

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Alsnog ontslag voor de executeur die volhardt in het opschorten van zijn werkzaamheden nadat zijn door de erfgenamen verzocht ontslag is afgewezen.

Erflaatster overlijdt in 2015 met achterlating van haar vier kinderen als haar enige erfgenamen. In haar testament heeft zij B tot executeur benoemd. B heeft de benoeming aanvaard.

In eerste aanleg wordt de kantonrechter namens drie van de vier kinderen verzocht om de executeur te ontslaan en twee nieuwe executeurs te benoemen. Ook moet worden bepaald dat door de executeur rekening en verantwoording wordt afgelegd, dat de executeur geen loon toekomt en dat diens advocaatkosten niet ten laste van de nalatenschap komen. In december 2020 bepaalt de kantonrechter dat de advocaatkosten wél ten laste van de nalatenschap mogen worden gebracht en wijst de verzoeken voor het overige af.

De drie kinderen gaan in hoger beroep met de bedoeling dat de afgewezen verzoeken alsnog worden toegewezen. Ter onderbouwing van hun verzoek voeren de drie aan dat de executeur niet voldoet aan zijn inlichtingenplicht, dat hij heeft verzuimd tijdig een boedelbeschrijving te maken en dat hij niet tijdig aangifte erfbelasting heeft gedaan. De executeur voert verweer en bij gebreke aan door de drie kinderen geleverd bewijs overweegt het hof dat er geen grond is om de kinderen ambtshalve tot bewijs van hun stellingen toe te laten. Dit betekent dat er geen gewichtige reden tot ontslag is, althans tot december 2020 (de beschikking van de kantonrechter). Vervolgens constateert het hof dat de executeur sindsdien zijn werkzaamheden niet meer uitoefent. In dat kader gaat het hof nader in op hetgeen tot het takenpakket van een executeur in het algemeen en in deze casus in concreto behoort, waaronder de betaling van nalatenschapsschulden zoals een legitieme portie. De (weerbarstige) opstelling van de drie kinderen is in de visie van het hof geen reden voor de executeur om zijn werkzaamheden op te schorten. Over de invulling daarvan kon hij immers – bij gebreke aan overleg met de erfgenamen – zo nodig het oordeel van de kantonrechter inroepen (art. 4:147 lid 2 BW). De executeur heeft dit nagelaten. Bovendien kon de executeur zonder toestemming van de erfgenamen goederen te gelde maken (art. 4:147 lid 3 BW). Dit alles is reden voor het hof om de executeur ontslag te verlenen. Het hof benoemt een vervangend executeur (art. 4:142 lid 1 BW) en oordeelt dat de door de executeur in hoger

beroep gemaakte advocaatkosten niet ten laste van de nalatenschap komen. Anders dan de kosten in eerste aanleg hadden deze laatste kunnen worden voorkomen als de executeur zijn taak naar behoren had vervuld.

Instantie: Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden

Datum uitspraak: 27-01-2022

ECLI: ECLI:NL:GHARL:2022:652

Zaaknummer:

Rechters: J.H. Lieber, P.B. Kamminga en K.A.M. van Os-ten Have

Wetsartikelen: 200.292.532

RECHTSPRAAK

Executeursbenoeming mede relevant bij keuze voor persoon meerderjarigenbewindvoerder/mentor.

Hoewel geen erfrechtelijke kwestie wordt deze zaak toch opgenomen in dit overzicht omdat het hof bij een geschil over de persoon die tot meerderjarigenbewindvoerder (c.q. mentor) moet worden benoemd over de goederen van de nog in leven zijnde testateur, (mede) belang hecht aan de persoon die door de rechthebbende/betrokkene in diens uiterste wil tot executeur is benoemd.

Instantie: Gerechtshof 's-Hertogenbosch

Datum uitspraak: 10-02-2022

ECLI: ECLI:NL:GHSHE:2022:364

Zaaknummer: 200.295.697_01 en 200.295.708_01

Rechters: Beij, E.P. de E.P. de Beij, C.N.M. Antens en M.J.C. van Leeuwen

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Conservatoir beslag is vervallen, vordering is voldaan en resterend geschil maakt geen deel uit van de grondslag op grond waarvan het verlof tot het leggen ervan is verleend.

Y is overleden. Tussen diens langstlevende informele levenspartner (X) en de twee kinderen/erfgenamen (A en B) van overledene bestaan diverse verschillen van mening over de afwikkeling van de nalatenschap van Y. Na in juli 2017 verkregen verlof is namens A en B conservatoir derdenbeslag gelegd op een bankrekening van X. Het beslag strekt ter verzekering van verhaal van een door A en B ingestelde vordering op Y (tot € 155.000) ter zake van restitutie van hetgeen X aan de nalatenschap van Y heeft onttrokken. In september 2021 veroordeelt de rechtbank X tot terugbetaling van een bedrag van € 100 (vermeerderd met de wettelijke rente). Tevens oordeelt de rechtbank dat aan A en B hun legitieme portie toekomt; deze te berekenen over de legitimaire massa die onder meer bestaat uit vermogensbestanddelen die kennelijk voor de helft aan X toebehoren. In oktober 2021 voldoet X aan de advocaat van A en B de € 100 (inclusief bijkomende kosten en rente) die zij krachtens de uitspraak moest restitueren.

Daarmee is de kous nog niet af. Ondanks sommatie heffen A en B het gelegde conservatoire beslag niet op, hetgeen leidt tot onderhavige procedure. De rechtbank volgt A en B niet in hun betoog dat het (verleende verlof tot het leggen van) conservatoir(e) beslag mede zag op hetgeen A en B krijgen in verband met hun legitimaire aanspraak. Volgens de rechtbank maakte die legitimaire aanspraak geen deel uit van de grondslag van het verzoek tot het leggen van het beslag en het op grond daarvan verleende verlof. Het feit dat de legitieme kwestie wél in de op het beslag volgende bodemprocedure aan bod kwam en dat de rechtbank in juli 2020 heeft bepaald dat aan A en B hun legitieme portie toekomt, doet daar niet aan af. Aangezien X inmiddels heeft voldaan aan de veroordeling tot restitutie van € 100 uit de uitspraak van september 2021 en deze uitspraak in kracht van gewijsde is gegaan, is het conservatoir beslag vervallen (art. 704 lid 2 Rv).

Uit de verdere feiten volgt dat X desondanks toch nog steeds voldoende belang heeft bij toewijzing van de vordering om A en B te veroordelen het conservatoir derdenbeslag op te heffen. Zo volharden A en B in hun standpunt dat het conservatoir beslag vanwege het

legitimaire geschil moet worden gehandhaafd. Dit betekent dat het ervoor moet worden gehouden dat A en B niet zullen overgaan tot opheffing van het beslag. De rechtbank wijst de vordering van X tot opheffing van het conservatoir beslag toe.

Instantie: Rechtbank Gelderland

Datum uitspraak: 10-02-2022

ECLI: ECLI:NL:RBGEL:2022:739

Zaaknummer: C/05/398563 / KG ZA 22-6

Rechters: S.J. Peerdeman

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Erfgenaam wordt veroordeeld tot medewerking aan verkoop, levering en ontruiming van tot de nalatenschap behorende woning.

Broer en zus zijn de enig erfgenamen van hun in 2019 overleden moeder. Zus heeft een volmacht gekregen van haar broer om hem te vertegenwoordigen bij onder meer beschikkingshandelingen van nalatenschapsgoederen. Ook is zij bevoegd om haar broer te vertegenwoordigen bij de verdeling van de nalatenschap. Inmiddels is de nalatenschap grotendeels afgewikkeld en verdeeld, zij het dat de tot de nalatenschap behorende woning nog niet is verdeeld. De woning is belast met een hypothecaire lening. Complicerende factor bij de verdeling van de woning is dat de broer sinds circa 2005/2006 in die woning woont (kennelijk zonder een titel). Ondanks herhaalde verzoeken van de zus en een nalatenschapsregisseur heeft de broer de woning nog steeds niet verlaten. De zus is gedurende die periode niet gecompenseerd voor dit voortgezet gebruik/verblijf. Inmiddels laat de algehele staat van de woning te wensen over: er is sprake van vervuiling en achterstallig onderhoud. De zus wendt zich tot de voorzieningenrechter met diverse verzoeken die per saldo tot doel hebben dat haar broer de woning ontruimt en dat hij zijn medewerking verleent aan de verkoop en levering van de woning. De rechtbank meldt dat sprake is van een “(beperkte)” gemeenschap en dat partijen dan in beginsel niet verplicht zijn om in een onverdeelde gemeenschap te blijven. Ter zitting blijkt dat broer noch zus de woning wenst over te nemen en dat de zus ernstig ziek en niet in staat is om inkomen te verwerven. Ook geeft de broer aan dat de woning inderdaad moet worden verkocht en dat hij de woning moet verlaten. Deze en de reeds genoemde omstandigheden maken dat in de ogen van de voorzieningenrechter niet van de zus kan worden gevergd dat de onverdeeldheid voortduurt zonder dat er een concreet uitzicht bestaat op afzienbare beëindiging daarvan. Mede in verband met het gerechtvaardigd belang van de broer op het hebben van de mogelijkheid om vervangende woonruimte te vinden, stelt de rechter de termijn waarbinnen de woning moet zijn ontruimd op acht weken. Tevens wordt bepaald dat als de broer de medewerking voor het aangaan van koopovereenkomst en daaropvolgende levering weigert, het vonnis daarvoor in de plaats treedt (art. 3:300 BW).

Instantie: Rechtbank Rotterdam

Datum uitspraak: 27-01-2022

ECLI: ECLI:NL:RBROT:2022:1222

Zaaknummer: C/10/629515 / KG ZA 21-1040

Rechters: C. Sikkel

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Onder curatele gestelde 104-jarige was feitelijk bekwaam en testeerbevoegd.

In 2012 heeft erflaatster haar neef tot enig erfgenaam benoemd. Nadat zij in 2013 mede vanwege haar lichamelijke en geestelijke toestand onder curatele is gesteld, heeft erflaatster in 2015 een nieuw testament gemaakt. In dit complexe testament wordt aan de neef een legaat toegekend en een stichting opgericht die het plaatsvinden van muziekuitvoeringen en ouderenzorg tot doel heeft. Ook is een executeur benoemd.

Erflaatster is in 2017 op 105-jarige leeftijd overleden. De neef en de executeur verschillen van mening of tante op het tijdstip van testen feitelijk wilsbekwaam was (art. 4:55 BW jo. art. 3:33 en 3:34 BW).

In 2015 zijn een aantal acties ondernomen teneinde de feitelijke wilsbekwaamheid van erflaatster vast te stellen. Destijds heeft de kantonrechter na overlegging van verklaringen van de huisarts en een onafhankelijk arts aan de hand van de concepttekst van het testament toestemming verleend als bedoeld in artikel 4:55 lid 2 BW. De passerend notaris heeft het stappenplan 'beoordeling wilsbekwaamheid' gevolgd.

Kort en goed heeft de rechtbank in eerste aanleg geoordeeld dat erflaatster wilsbekwaam was, welk oordeel door het hof in hoger beroep is vernietigd. Het hof baseert dit op de volgende feiten. Niet erflaatster, maar haar curator was initiatiefneemster tot het aanpassen van het testament. De curator was bij alle gesprekken van de notaris en kantonrechter met erflaatster aanwezig. Erflaatsters leeftijd rechtvaardigt volgens het hof het vermoeden dat zij (enigszins) afhankelijk was van de curator. De kantonrechter heeft weliswaar het concepttestament ingezien, maar heeft geen inzicht (gekregen) in de totstandkoming daarvan en de financiële en fiscale consequenties van dit complexe testament. De verklaring van de onafhankelijke arts is te algemeen. Dit alles leidde tot de overweging van het hof dat de gang van zaken zeer zorgelijk was, mede omdat de notaris niet heeft gewezen op de verschillen ten opzichte van het oude testament en erflaatster een afhankelijke vrouw was van 104 jaar oud met een ernstige visuele handicap.

In cassatie houdt het oordeel van het hof, dat erflaatster niet feitelijk wilsbekwaam was, geen

stand. De feiten en omstandigheden die het hof bij zijn oordeel betreft, kunnen – zo de Hoge Raad – dit oordeel niet dragen. Zonder nadere motivering is onbegrijpelijk waarom de door het hof genoemde omstandigheden relevant zijn voor de geestelijke stoornis van erflaatster en op de eventuele invloed van deze stoornis op haar bekwaamheid om alle bij het nieuwe testament betrokken belangen te kunnen wegen. Volgt verwijzing van de zaak naar het Hof Amsterdam.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 25-02-2022

ECLI: ECLI:NL:HR:2022:307

Zaaknummer: 20/03579

Rechters: M.V. Polak, C.E. du Perron en mr. drs. F.J.P. Lock

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Op het tijdstip van testeren bestaat een tot erfgenaam benoemde stichting niet meer; een andere en na het testeren opgerichte stichting met eenzelfde doel en naam die wél bestaat op het tijdstip van overlijden, erft niet.

Erflater heeft in zijn testament onder meer zes stichtingen tot zijn erfgenamen benoemd. Daarbij is tevens bepaald dat als een van de stichtingen niet meer bestaat op het tijdstip van overlijden, aanwas plaatsvindt bij de andere stichtingen/erfgenamen. Ook zijn twee executeurs benoemd. Na het overlijden blijkt dat op het tijdstip van overlijden een van de stichtingen niet meer bestaat (hierna: Amsterdamse stichting). Wel is kort na het testeren een andere stichting opgericht (hierna: Haagse stichting) waaraan het vermogen van de ontbonden Amsterdamse stichting is overgedragen. Op een later tijdstip is de naam van de Haagse stichting veranderd in die van de ontbonden Amsterdamse stichting. Tussen de executeurs en de Haagse stichting is in dispuut of deze laatste mede-erfgenaam is. Het hof overweegt dat de Amsterdamse stichting niet meer bestaat op het tijdstip van overlijden en dat het testament voor die situatie in aanwas voorziet. Bij gebreke aan andere verhoudingen of omstandigheden ziet het hof geen reden om krachtens artikel 4:46 lid 1 BW van de duidelijke bewoordingen van het testament af te wijken. Zo het testament – anders dan het hof meent – duidelijke zin zou ontberen, dan nog ontbreken daden of verklaringen als bedoeld in artikel 4:46 lid 2 BW die tot een andere uitlegging aanleiding zouden kunnen geven. Het hof concludeert verder dat aangezien geen sprake is van een klaarblijkelijke vergissing in de aanduiding van een persoon, ook het beroep van de Haagse stichting op artikel 4:46 lid 3 BW wordt afgewezen. Hetzelfde geldt voor het beroep op artikel 4:47 BW, het testament is immers wél uitvoerbaar. In de procedure wijst de Haagse stichting ook op een vergelijkbare zaak van het Hof Den Bosch (ECLI:NL:GHSHE:2021:2362) die tot een ander oordeel leidde. Het hof meent dat onderhavige en genoemde casus niet vergelijkbaar zijn. In de Bossche zaak had de erflater de erfstelling ten gunste van een stichting aangevuld met de zinsnede “dan wel diens rechtsopvolger”. In onderhavige casus ontbreekt echter een dergelijke clause en is dankzij de aanwasbepaling door erflater voorzien in het ontbreken van een beoogde erfgenaam. Volgt de uitspraak dat de Haagse stichting geen erfgenaam is van erflater.

Instantie: Gerechtshof 's-Hertogenbosch

Datum uitspraak: 22-02-2022

ECLI: ECLI:NL:GHSHE:2022:538

Zaaknummer: 200.293.568_01

Rechters: H.A.W. Vermeulen, M.E. Smorenburg en T.J. Mellema-Kranenburg

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Notaris handelt tuchtrechtelijk verwijtbaar door bij bespreking testamenten geen informatie op te vragen omtrent omvang en samenstelling vermogen testateur.

Erflater A is in 2020 overleden. Bij zijn overlijden laat hij achter zijn echtgenote C met wie hij in voor hem tweede echt was gehuwd alsmede zijn twee kinderen. Deze kinderen zijn geboren uit het eerste huwelijk van A. Na het overlijden van B hebben de kinderen een tijdens diens leven niet-opeisbare vordering op erflater A (op grond van art. 1167 Oud BW). De inmiddels met C hertrouwde A maakt in 2018 een (langstlevende) testament. In de toelichtende brief bij het concepttestament staat dat A's kinderen moeten afwachten of er na het overlijden van A en C nog iets voor hen overblijft en dat C haar vermogen niet hoeft te bewaren en/of eerder aan hen uit te betalen.

Door het overlijden van A worden de vorderingen van de kinderen ter zake van het overlijden van B opeisbaar en is zijn nalatenschap negatief. Dit resulteert erin dat van de door A ten gunste van echtgenote C getroffen langstlevende-regeling per saldo niets terechtkomt. C verwijt de notaris onzorgvuldig handelen nu het testament nimmer het beoogde effect heeft kunnen sorteren en A niet is gewezen op de verstreckende gevolgen van de vorderingen van de kinderen. De notaris heeft nagelaten informatie in te winnen over de eerder opgevallen nalatenschap van B.

In eerste aanleg volgt de Kamer voor het Notariaat echtgenote C in haar verwijt en legt de maatregel van berisping op. In hoger beroep stelt de notaris niet de verwijtbaarheid van zijn handelen, maar wel de opgelegde maatregel ter discussie. Ook het hof is van oordeel dat de handelwijze van de notaris tuchtrechtelijk verwijtbaar en ook laakbaar is en dat een berisping passend en geboden is. De notaris heeft gehandeld in strijd met zijn notariële zorgplicht die is neergelegd in artikel 17 lid 1 Wna; zijn onderzoeks- en informatieplicht vloeit voort uit die zorgplicht. De notariële zorgplicht is een ambtsplicht die de kern vormt van het notarisambt en een wezenskenmerk daarvan is.

Instantie: Gerechtshof Amsterdam

Datum uitspraak: 01-03-2022

ECLI: ECLI:NL:GHAMS:2022:650

Zaaknummer: 200.296.981/01

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Handelingen van de vereffenaars/erfgenamen vallen niet onder het verbod op Selbsteintritt van artikel 4:215 BW jo. 3:68 BW.

A en B hebben informeel met elkaar samengewoond en in 2009 een samenlevingsovereenkomst gesloten. Nadat hun relatie is geëindigd, zijn hun afspraken hierover vastgelegd in een in 2012 getekende notariële akte van verdeling. Vervolgens overlijdt A met achterlating van zijn twee kinderen – X en Y – als zijn enige erfgenamen. X en Y aanvaarden de nalatenschap beneficiair (art. 4:190 BW) en zijn mitsdien gezamenlijk vereffenaar (art. 4:195 BW). Tussen B en de kinderen bestaat over tal van zaken verschil van mening. Zo stelt B dat zij een vordering van circa € 160.000 heeft op A en daarmee op diens nalatenschap. In januari 2018 sluiten B en de kinderen een vaststellingsovereenkomst waarin onder andere de omvang van de vordering is vastgesteld op € 61.500. Ter uitvoering van de vaststellingsovereenkomst wordt onder meer de gezamenlijk aan A en B in eigendom behorende woning toegedeeld en geleverd aan B en ontvangt zij de € 61.500.

Nadien blijkt dat de geschilpunten tussen B en de kinderen niet uit de wereld zijn. In de onderhavige door B begonnen procedure stellen partijen over en weer de nodige vorderingen jegens elkaar in. Zo vordert B onder meer een verklaring voor recht dat X en Y hun aandeel in diverse beleggingspolissen hebben verbeurd (art. 3:194 lid 2 BW) alsmede nietigheid c.q. (partiële) vernietiging van de vaststellingsovereenkomst op grond van dwaling (art. 6:228 BW en/of 3:196 BW) en bedrog/misbruik van omstandigheden (art. 3:44 BW). Dit alles wijst de rechtbank af.

Interessant is de kwestie of de erfgenamen in hun hoedanigheid van vereffenaar zich (voldoende) hebben gericht naar de belangen van de schuldeisers. Als deelgenoten in de nalatenschap hebben zij ook andere – eigen – belangen, waardoor een belangentegenstelling kan spelen. In dat kader vordert B een verklaring voor recht dat een aantal door de vereffenaars verrichte rechtshandelingen nietig zijn wegens strijd met het verbod op Selbsteintritt (art. 4:215 lid 4 BW jo. art. 3:68 BW). De bedoelde handelingen zijn onder andere het buiten de vereffening (doen) uitkeren van beleggingspolissen aan zichzelf, het verrichten van verdelingshandelingen voordat de nalatenschap was vereffend, ondertekening van de vaststellingsovereenkomst zonder een boedelbeschrijving over te leggen en uitkering van een

depot aan zichzelf. Door aldus te handelen hebben X en Y volgens B hun eigen geldelijk belang en gewin nagejaagd, zij wilden zo min mogelijk aan haar betalen. Ter onderbouwing hiervan verwijst B naar Perrick (WPNR 2014/7040) die stelt dat vereffenaars alleen na verkregen machtiging als bedoeld in artikel 4:211 lid 2 BW bevoegd zijn tot het verrichten van bedoelde verdelingshandelingen.

Volgens X en Y is geen sprake van onbevoegd verrichte rechtshandelingen noch van Selbsteintritt nu er geen belangentegenstelling is tussen de vereffenaars en de erfgenamen/deelgenoten. Ook is de positie van de schuldeisers niet in het gedrang gekomen. X en Y hebben als vereffenaars van de nalatenschap goederen van de nalatenschap te gelde hebben gemaakt zodat zij met de opbrengst daarvan schuldeisers konden betalen (4:215 lid 1 BW). En anders dan B stelt, is de nalatenschap niet verdeeld voordat de vereffening was geëindigd.

De rechtbank gaat in op de literatuur (o.m. Vegter, WPNR 2021/7317) over de werking van artikel 4:215 lid 4 BW (en daarmee art. 3:68 BW) en de aldaar genoemde bescherming van schuldeisers gelegen in artikel 4:184 lid 3 BW en artikel 4:182 lid 2 onder d BW.

Bij gebreke aan een eensluidende visie in de literatuur constateert de rechtbank dat het antwoord op de vraag of we van doen hebben met een tot nietigheid leidende belangenverstrengeling, sterk afhankelijk is van de omstandigheden van het geval. Daarvoor moet – zo de rechtbank – sprake zijn van een belangentegenstelling die ertoe leidt dat de positie van schuldeisers in het gedrang kan komen. Met een verwijzing naar en onderbouwing met de feiten in deze casus, oordeelt de rechtbank dat daarvan in het onderhavige geval geen sprake is. Zo had B onvoldoende onderbouwd wat de omvang van haar vordering was. Hetzelfde geldt voor haar standpunt dat X en Y in het vaststellingstraject hebben aangegeven dat de nalatenschap onvoldoende zou zijn om haar vordering volledig te kunnen voldoen. In dat kader wijst de rechtbank op het feit dat de vaststellingsovereenkomst nu net is gesloten in verband met het verschil van inzicht tussen partijen hierover.

Instantie: Rechtbank Den Haag

Datum uitspraak: 23-02-2022

ECLI: ECLI:NL:RBDHA:2022:1266

Zaaknummer: C/09/592762 / HA ZA 20-477

Rechters: I.A.M. Kroft

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Kantonrechter weigert op formele gronden de door executeur/afwikkelingsbewindvoerder gevraagde decharge.

Erflater is in 2020 overleden. In zijn laatste uiterste wilsbeschikking is notaris X tot executeur/afwikkelingsbewindvoerder benoemd. Erfgenamen zijn de deels minderjarige kleinkinderen van erflater. In 2021 verleent de kantonrechter goedkeuring aan de door de X ingediende rekening en verantwoording en gelast de verdeling op de wijze zoals door X is voorgesteld. De kantonrechter weigert de gelijktijdig door X verzochte decharge voor haar taken, en de eveneens verzochte machtiging als bedoeld in artikel 1:345 lid 1 sub a BW en goedkeuring als bedoeld in artikel 3:183 BW.

Een executeur/afwikkelingsbewindvoerder mag – zo de kantonrechter – aan de rekening en verantwoording niet de voorwaarde verbinden dat decharge wordt verleend. Bovendien staat goedkeuring van de rekening en verantwoording door de kantonrechter niet in de weg aan een (nieuw) verantwoordingsverzoek van de rechthebbende (art. 4:161 lid 2 BW). Daar komt bij dat bedoelde machtiging en goedkeuring moeten worden verzocht door een wettelijk vertegenwoordiger, en niet door een executeur/afwikkelingsbewindvoerder (art. 4:151 jo. art. 4:161 BW).

Instantie: Rechtbank Rotterdam

Datum uitspraak: 24-01-2022

ECLI: ECLI:NL:RBROT:2022:1475

Zaaknummer: 9256421 VC VERZ 21-411

Rechters: G.A.F.M. Wouters

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Wettelijk vertegenwoordiger niet-ontvankelijk bij verzoek verwerping wegens overschrijden termijn.

Erflater A is overleden in december 2018. Uit de in maart 2019 afgegeven verklaring van erfrecht volgt dat de broer van de overledene – X – diens enig erfgenaam is. X aanvaardt de nalatenschap beneficiair (art. 4:190 BW). A is de biologische vader van de in 2005 geboren, en dus minderjarige C. C is geboren uit de relatie van A en B. In 2013 heeft A vervangende toestemming gekregen tot erkenning van C (art. 1:204 lid 3 BW). Na A's overlijden ontdekt B dat A de erkenning nimmer heeft geëffectueerd. In december 2019 wordt in de door haar in gang gezette actie gerechtelijk vaststelling, het ouderschap van A vastgesteld. Als gevolg hiervan is C enig erfgenaam van A (art. 1:207 BW). In april 2021 verzoekt B in haar hoedanigheid van wettelijk vertegenwoordiger, machtiging om namens C de nalatenschap van A te verwerpen (art. 4:193 lid 1 BW). Het negatieve saldo van de nalatenschap is reden voor dit verzoek. De kantonrechter verklaart B niet-ontvankelijk wegens niet-verschoonbare overschrijding van de driemaandstermijn van artikel 4:193 lid 1 BW, waardoor de nalatenschap inmiddels geldt als beneficiair door C aanvaard.

Instantie: Rechtbank Rotterdam

Datum uitspraak: 17-12-2021

ECLI: ECLI:NL:RBROT:2021:13422

Zaaknummer: 9187489 VC VERZ 21-312

Rechters: G.A.F.M. Wouters

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Overlijden potentiële klager leidt niet tot verlenging van de driejaarstermijn van artikel 99 lid 1 Wna.

Na het overlijden van erflater dienen diens erfgenamen diverse klachten (in verband met meerdere door deze gepasseerde akten van levering) in tegen de notaris. Sinds het passeren van de laatste akte zijn meer dan drie jaren verstreken. Het hof acht klagers niet-ontvankelijk wegens overschrijding van de driejaarstermijn van artikel 99 lid 1 Wna. Deze termijn loopt vanaf het tijdstip waarop een klager kennis heeft van het verwijtbaar handelen/nalaten. In de situatie dat de gevolgen van het handelen/nalaten pas later bekend geworden zijn, geldt een (verlengde) termijn van één jaar. De termijnstelling is nuttig en nodig om te voorkomen dat een notaris tot in lengte van jaren geconfronteerd kan worden met onderzoeken over zijn handelen/nalaten. Een en ander leidt het hof tot de conclusie dat de driejaarstermijn niet opnieuw begint te lopen op het moment dat een potentiële klager overlijdt en diens erfgenamen als rechtsopvolgers onder algemene titel een klacht (willen) indienen.

Instantie: Gerechtshof Amsterdam

Datum uitspraak: 08-02-2022

ECLI: ECLI:NL:GHAMS:2022:323

Zaaknummer: 200.297.033/01

Rechters: J.H. Lieber, A.R. Sturhoofd en M. Bijkerk

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Rechtbank benoemt vereffenaar in vooralsnog onbeheerde nalatenschappen.

In een tweetal zaken is sprake van een ongehuwde erflater die zonder over zijn nalatenschap te hebben beschikt en zonder afstammelingen overlijdt.

In de eerste zaak (ECLI:NL:RBROT:2022:1559) verzorgt de gemeente Rotterdam de uitvaart en verzoekt vervolgens een notaris om de nalatenschap af te wikkelen. De circa 56 erfgenamen (allen van hoge leeftijd, zesdegraads en deels in het buitenland verblijvend) zijn nog niet benaderd door de notaris. De notaris verzoekt de rechtbank een vereffenaar te benoemen. De rechtbank wijst het verzoek toe; de nalatenschap waartoe een verwaarloosde woning behoort, is onbeheerd (art. 4:204 lid 1 onder a BW). De notaris is door de gemaakte kosten schuldeiser van de nalatenschap, en daarmee belanghebbende ter zake van het verzoek. De rechtbank benoemt de notaris tot vereffenaar.

In de tweede zaak (ECLI:NL:RBROT:2022:1560) is überhaupt onbekend of er erfgenamen zijn. Wel is duidelijk dat hoewel er schuldeisers zijn, de nalatenschap vooralsnog een positief saldo vertoont. De Nederlandse Staat verzoekt de rechtbank een vereffenaar te benoemen. In verband met het bepaalde in artikel 4:226 BW acht de rechtbank de Staat belanghebbende als bedoeld in artikel 4:204 lid 1 onder a BW, en benoemt het Rijksvastgoedbedrijf tot vereffenaar.

Instantie: Rechtbank Rotterdam

Datum uitspraak: 23-02-2022

ECLI: ECLI:NL:RBROT:2022:1559

Zaaknummer: C/10/633094 / HA RK 22-147 /

Rechters: C. van Steenderen-Koornneef

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

‘Nur’ legitimaris komt geen beroep toe op verbeurdverklaring van artikel 3:194 lid 2 BW.

Onderhavige procedure wordt gevoerd tussen eiser/legitimaris en de vereffenaar in een tweetal nalatenschappen. Anders dan verzocht, ziet de rechtbank in hetgeen eiser stelt geen aanleiding om terug te komen op de in een tussenvonnis gegeven beschikkingen. Dit is reden voor eiser om zijn eis te wijzigen. Eiser stelt dat de vereffenaar zaken heeft verzwegen hetgeen grond zou zijn voor verbeurdverklaring als bedoeld in artikel 3:194 lid 2 BW. De rechtbank wijst dit beroep af. Eiser is als ‘nur’ legitimaris enkel schuldeiser van de nalatenschap en derhalve geen deelgenoot in de litigieuze nalatenschappen.

Instantie: Rechtbank Rotterdam

Datum uitspraak: 02-03-2022

ECLI: ECLI:NL:RBROT:2022:1563

Zaaknummer:

Rechters: G.A.F.M. Wouters

Wetsartikelen: C/10/585620 / HA ZA 19-1049